

Uitsluitsel

Expeditie gaat meten welke river de langste is: de Nijl of de Amazone

De Amazone loopt van de Andes in Peru naar de Atlantische Oceaan. Beeld AP

Welke rivier is langer, de Nijl of de Amazone? Het lijkt een simpele vraag, maar het antwoord is niet zo eenvoudig. Een groep onderzoekers heeft nu iets bedacht om duidelijkheid te scheppen.

Isabel Bolle 16 juni 2023, 22:00

In een tijd van ruimtereizen, zelfrijdende auto's en virtual reality is het moeilijk te geloven dat sommige wetenschappers zich nog altijd buigen over een van de meest fundamentele vragen over onze aardbol: wat is de langste rivier ter wereld? Voor wie zich als kind vroeger kon verliezen in de Bosatlas, of iets is bijgebleven van de aardrijkskundeles, lijkt het antwoord simpel; dat is de Nijl (6650 kilometer), gevolgd door de Amazone (6400 kilometer).

Maar binnen de wetenschappelijke gemeenschap is niet iedereen daar zo zeker over. Sommigen, zoals de Braziliaanse onderzoeker Guido Gelli, zijn juist overtuigd van het tegenovergestelde: de Amazone is nooit goed opgemeten, en veel langer dan de Nijl. Of zoals Gelli stellig verklaarde nadat hij in 2007 terugkwam van een expeditie naar de bron van de Amazone: "Dat is gewoon een feit".

In een poging een einde te maken aan alle jaren van discussie, heeft een bonte groep van wetenschappers en avonturiers zich nu voorgenomen de vraag voor eens en altijd de wereld uit te helpen. En daar is volgens hen maar één goede manier voor: de hele Amazone afvaren, van begin tot eind, en de rivier zelf opmeten, iets wat nog nooit is gedaan.

Speciale bootjes

De tocht staat gepland voor komende lente, en zal beginnen in de Peruaanse Andes en eindigen in de Atlantische Oceaan. Aan het hoofd van de missie staat de Braziliaanse Yuri Sanada, voor wie dit niet het eerste avontuur met een wetenschappelijke inborst is. Zo zield hij een paar jaar geleden met een nagebouwd Fenicisch schip vanuit Tunesië naar de Verenigde Staten, om te bewijzen dat de Feniciërs (1500 tot 400 voor Christus) in staat waren ver voor Columbus en de Vikingen de oversteek te maken.

"Mount Everest is al duizenden keren beklommen. En er zijn al meer dan 1500 mensen die een oceaan zijn overgeroeid of gepeddeld", vertelt Sanada in een interview aan *The Washington Post*. "Maar om in een kajak de hele Amazone af te varen? Dat is nog geen tien keer gedaan – en al die keren deden mensen het alleen voor het avontuur."

De Amazone rivier. Beeld AP/Anadolu

De onderneming zal waarschijnlijk zo'n zeven maanden duren naast het meten van de rivier wil de groep ook alle flora en fauna in kaart brengen die ze tegenkomen. In het roken van het behoud van de biodiversiteit moet de reis zo groen mogelijk zijn. Daarom worden er speciale bootjes ontworpen voor de wetenschappers, met zonnepanelen, die kunnen worden aangedreven door de opgewekte zonne-energie of door pedalen, als eru soort waterfiets. Aan het eind van de tocht, als alles het nog doet, zullen de bootjes worden geschonken aan de gemeenschappen die langs de rivier wonen.

Als alles goed gaat wil de groep de ontleding misschien ook breiden langs de Nijl – al de veiligheidsomtrek het toelaat – nadat ze beide rivieren kunnen vergelijken aan de hand van de gegevens die ze zelf hebben verzameld.

De Nijl. Beeld AP/Anadolu

Het zullen zeven zware maanden worden; het meten van een rivier klinkt simpel, maar in de praktijk is het een helse klus. Kerst zullen er knopen doorgelakt moeten worden. Want wie iets wil meten heeft een begin- en een eindpunt nodig, maar onderzoekers verschillen nog altijd van mening waar die van de Amazone precies liggen.

Zo zijn er zeker zes verschillende zijrivieren die door onderzoekers gebombardeerd zijn tot het beginpunt van de Amazone, en overeenstemming over wie er gelijk heeft is er niet. Daarbij stroomt de rivier op verschillende plekken de Atlantische Oceaan in – zowel boven als onder het eiland Marajó – waardoor ook verschillende punten kunnen worden aangewezen als de monding.

Smokkelaars en piraten

Wanneer er eenmaal overeenstemming is over het begin en het eind, en het meten kan beginnen, begint de echte uitdaging. Op de landkaart ziet een rivier er vaak uit als één blauwe lijn, met zo nu en dan een kronkel, maar in het echt legt het water een veel complexere route af. De hooftrivier, geconfronteerd met obstakels zoals eilanden, splitst zich regelmatig op in verschillende stromen, die zich uiteindelijk – soms met een flinke omweg – weer samenvoegen.

Maar als je met je kano en je meetapparatuur de rivier aflobbert, welke vertakking kies je dan? Afhankelijk van de keuzes van de onderzoekers zijn er, in een reis van zeven maanden, zo heel wat kilometers bij elkaar te spokkelen, of juist achtereewaarts te leraan.

Het zijn niet de enige obstakels waar de onderzoekers tijdens hun reis mee geconfronteerd zullen worden. Wie de Amazone afvaart loopt ook een grote kans drugsmokkelaars, piraten of stroopers tegen te komen, ontmoetingen die dodelijk kunnen aflopen. Zoals voor de Braziliaanse onderzoeker Bruno Pereira en de Britse journalist Dom Phillips, die vorig jaar gedood werden door twee illegale vissers, of de Britse kajakker Emma Kelly, die enkele jaren eerder op haar tocht werd vermoord, vermoedelijk door piraten.

Als de groep de tocht voltooid en een kilometersaantal weet te beekenen, zou het een flinke prestatie zijn. Maar ook een met een houdbaarheidsdatum. Een rivier is geen dag hetzelfde. Door erosie, of door menselijk ingrijpen, is de weg die het water aflegt steeds anders. Een meting is daarom slechts een momentopname, waardoor de kwestie welke rivier nu écht de langste is waarschijnlijk een fluitje zaak zal blijven.

Lees ook:

De Nijl-rivier is even lang en onvoerspelbaar als haar geschiedenis

In zijn biografie van de rivier de Nijl, bevonder van Afrika, laat de Noorse geograf Terje Tvedt zien dat wie heerst over het water, heerst over de mens.

Door het Amazonewoud met Google Street View

Google heeft de applicatie Street View, die panoramische beelden biedt bij de haartten van zoekignat, uitgebreid naar het Amazonegebied. Met behulp van boten en fietsers wil Google de paden en rivieren van het gebied in kaart brengen.

Ochtend nieuwsbrief

Schrijf u in en ontvang iedere ochtend een overzicht met de belangrijkste stukken uit de krant.

Uw e-mailadres